

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๓๓/๒๕๕๓

วันที่ ๒๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๔ วรรคสอง มาตรา ๔๐ (๕) และมาตรา ๓๐ หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๔ วรรคสอง เป็นบทบัญญัติอยู่ในหมวด ๓ เรื่องสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยบัญญัติคุ้มครองสิทธิแก่ประชาชนว่า ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด สาระสำคัญของมาตรา ๓๔ วรรคสอง จึงเน้นอยู่ที่การคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาและจำเลยยังไม่มีความผิดจนกว่าจะได้พิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาและจำเลยให้เป็นที่แน่ชัดเสียก่อน

พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ ตราขึ้นโดยเหตุผลว่าการประกอบธุรกิจ จำหน่ายสินค้าหรือบริการในปัจจุบันได้ใช้วิธีการทำตลาดในลักษณะที่เข้าถึงผู้บริโภค โดยการเสนอขายสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภคโดยตรง ผ่านผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรง การเสนอขายสินค้าหรือบริการ ในลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคไม่อาจตัดสินใจตกลงซื้อสินค้าหรือรับบริการได้อย่างอิสระและรอบคอบ และยังมี การจำหน่ายสินค้าหรือบริการโดยอาศัยสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งในกรณีนี้สินค้าหรือบริการดังกล่าวอาจไม่ตรงกับคำกล่าวอ้างตามที่ได้โฆษณาไว้ อีกทั้งยังมีการใช้วิธีการชักชวน และจัดให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในธุรกิจดังกล่าว โดยตกลงจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนจากการหาผู้เข้าร่วมเครือข่ายดังกล่าวอันมีลักษณะเป็นการหลอกลวงประชาชน ทำให้ประชาชนโดยทั่วไป ในฐานะผู้บริโภคตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบและก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่สงบสุขในสังคม ฉะนั้น

รัฐย่อมมีอำนาจตราพระราชบัญญัติฉบับนี้เพื่อจำกัดการใช้สิทธิและเสรีภาพบางประการเท่าที่จำเป็น เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคและประโยชน์สาธารณะได้

การที่พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ บัญญัติว่า ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล ให้กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้เป็นเพียงบุคคลอันกฎหมายสมมติขึ้นให้มีสิทธิและหน้าที่ ตามกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา ฉะนั้น การกระทำและการแสดงเจตนาใดของนิติบุคคล จึงจำเป็นต้องกระทำโดยผู้แทนนิติบุคคล นิติบุคคลโดยสภาพไม่อาจกระทำความผิดที่มีโทษอาญาได้ด้วยตนเอง แต่ต้องอาศัยการกระทำของผู้แทนนิติบุคคลที่กระทำในนามของนิติบุคคลทั้งสิ้น ฉะนั้น ความผิดที่นิติบุคคล กระทำจึงมีที่มาจากผู้แทนนิติบุคคลอันเป็นบุคคลธรรมดาโดยแท้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๐ วรรคสอง ความประสงค์ของนิติบุคคลย่อมแสดงออกโดยผู้แทนของนิติบุคคล การที่มาตรา ๕๔ บัญญัติให้กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย อันเป็นการสันนิษฐานข้อเท็จจริงว่าผู้นั้น รู้เห็นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด มิใช่เป็นการสันนิษฐานความผิดแต่อย่างใด จึงเป็นการบัญญัติที่ชอบแล้ว

อย่างไรก็ดี อาจมีกรณีที่กรรมการบางคนมิได้มีส่วนรู้เห็นกับการกระทำความผิดนั้นด้วย มาตรา ๕๔ จึงได้บัญญัติให้การผ่อนคลายเป็นและให้ทางแก้ไขเยียวยาแก่กรรมการผู้นั้นที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงหักล้างข้อเท็จจริง ที่กฎหมายสันนิษฐานไว้ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดนั้นด้วย ซึ่งหากพิสูจน์ได้ก็ย่อมไม่เป็นความผิด การบัญญัติกฎหมายในลักษณะเช่นนี้จึงมีเหตุผลและชอบธรรมแล้ว ฉะนั้น เมื่อพระราชบัญญัติขายตรง และตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ เป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับแก่ประชาชนทุกคนโดยเท่าเทียมกัน มิได้กระทบต่อความเสมอภาคในทางกฎหมาย และได้เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม กับทั้งได้บัญญัติ ถึงการผ่อนคลายเป็นและเยียวยาผลบังคับของมาตรา ๕๔ นี้ไว้อย่างพอเพียงแล้ว มาตรา ๕๔ นี้จึงไม่ขัด หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ (๕) เป็นบทบัญญัติ อยู่ในหมวด ๓ เรื่องสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ที่ให้สิทธิ ในกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชนว่า ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน

และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ และมาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติอยู่ในหมวด ๓ เรื่องสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๒ ความเสมอภาค บัญญัติถึงความเสมอภาคของบุคคลว่า บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้ ซึ่งทั้งสองมาตรานี้มีสาระสำคัญที่กำหนดถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรมและความเสมอภาคของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติคุ้มครองไว้เท่านั้น โดยสภาพแล้วจึงไม่มีเนื้อหาใดที่พระราชบัญญัติ ขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๕๕ มาตรา ๕๔ จะขัดหรือแย้งได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๕๕ มาตรา ๕๔ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง มาตรา ๔๐ (๕) และมาตรา ๓๐

นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ